

וחזרו בהם, דלפעמים יתברר טעמו של אותו דבר בסוף, ומשו"ה כותב בהיפך, זה מה שנראה לענ"ד והי"ת יורנו דרך האמת.

יב ¹²³⁴⁵⁶⁷

שאל השואל, איך כתב הרמב"ם ז"ל בחיבורו לפעמים היפך מה שכתב בשו"ת, אם התשובות נכונות, או לא, לפי שיש מי שמלגלג על דברי חז"ל שאומרים חזר בו בחיבורו.

תשובה ^{הערה} התשובות נכונות הם, ומה שהיה משיב לחכמי לוניל הוא לפי סברתם שהיו סוברים וכמו שהערתי ע"ז בפ"ב מהלכות ציצית, אבל לפי האמת חזר בו וכתב הסכמתו בסוף בחיבורו. ואפילו בדינים שלא חלקו עליו חזר בו בחיבורו כגון הא דכתב בשו"ת שגברכין על ס"ת פסול, ובחיבורו חזר בו וכתב שאין מברכין עליו וכמו שהערתי ע"ז ברפ"י מהלכות ס"ת. וכך היא דרך החכמים דלפעמים חוזר מסברא שהוא סובר ויסבור סברא אחרת, וכמו שמצינו במחלוקת ב"ש וב"ה, ששנינו בכמה מקומות שחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש, ומי לנו גדול מהם שחזרו בהם ממה שהיו סוברים, כ"ש וכ"ש החכמים הבאים אחריהם דלפעמים חוזרין מסברתם. והארכת בזה אף שהוא פשוט למבינים, בכדי לדחות דברי הטוען דאי אפשר להרמב"ם ז"ל שיחזור בו בחיבורו, ואסף דברי הבלים לדחות מה שכתב בשו"ת, ומתוך שלא ידע מה להשיב טען דאינן אלא דברי זיוף, דאין בדבריו כלום. ולפיכך ממה שהוכחתי בסמוך יתבאר לך דדברי שו"ת אמתים הם, ואין בהם נפתל ועיקש, דדבריהם אמת ותורתם אמת, ואין צריך להאריך כי דבר פשוט הוא, והאמת יורה דרכו. וה' יורנו דרך האמת, אכ"ר.

יג

שאל השואל, ידוע הוא דהרמב"ם ז"ל מאריה דאתרין בתימן, וכמ"ש מהרי"ץ ז"ל בשו"ת פעולת צדיק ח"ב סימן ק"ס. ועכשיו שזכינו לעלות לא"י קמו עלינו רבני א"י, ואמרו דכאן בא"י צריכין לנהוג עפ"י פסקי מרן הב"י ז"ל, שהוא מאריה דאתרין, ומכין אותנו על קדקדינו מדברי הרמב"ם ז"ל עצמו שכתב בפ"ב מהלכות ע"ז וכו' עד לא תתגודדו.

תשובה דע שבזמן חכמי המשנה היתה שיטה זו, וכדאיתה בשבת בפר"א דמילה (דף ק"ל) במקומו של ר"א היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת וכו' וכן הזכירו כיוצא בזה, וכמו שמצינו ג"כ דוגמת זה בגמ' אתריה דרב הוה, אתריה דשמואל הוה, דמוכח שהיו קבועין כל בי"ד ובי"ד במקומו, ולא היו כולן במקום אחד, בכדי שלא יבואו לידי לא תתגודדו שדרשו חז"ל לא תיעשו אגודות אגודות, וכמו כן בדינין שנחלקו בהן הגאונים ז"ל, שיש מי שפסק כך ויש מי שפסק כך, ומסתמא הלכו בדרך הזאת, וכמו כן